

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Davida Vláčila a soudců JUDr. Hany Poláškové Wincorové a JUDr. Tomáše Lichovníka v právní věci žalobce **Doc. RNDr. Tomáše Hudečka, Ph.D.**, bytem v Praze 2, Podskalská 432/3, zastoupeného Mgr. Rostislavem Pekařem, advokátem se sídlem v Praze 1, Václavské náměstí 813/57, proti žalované **České republice – Ministerstvu spravedlnosti**, se sídlem v Praze 2, Vyšehradská 427/16, jednající Úřadem pro zastupování státu ve věcech majetkových, se sídlem v Praze 2, Rašínovo nábřeží 390/42, o zaplacení částky 7 601 067,30 Kč, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 2 pod sp. zn. 46 C 90/2021, o dovolání žalobce proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 26. 9. 2024, č. j. 58 Co 280/2024-421, takto:

- I. **Zrušuje se** rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 26. 9. 2024, č. j. 58 Co 280/2024-421, v rozsahu změny výroku II rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 14. 2. 2024, č. j. 46 C 90/2021-390, a zamítnutí žaloby co do částky 200 000 Kč, a věc **se** v tomto rozsahu **vrací** Městskému soudu v Praze k dalšímu řízení.
- II. Ve zbývajícím rozsahu se dovolání **odmítá**.

Odůvodnění:

I. Dosavadní průběh řízení

1. Žalobce se podanou žalobou domáhá po žalované zaplacení celkové částky 7 601 067,30 Kč z titulu odškodnění majetkové i nemajetkové újmy způsobené mu trestním stíháním vedeným u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 10 T 8/2014, které skončilo zproštěním žalobce od obžaloby (dále jen „posuzované trestní stíhání“ nebo „posuzované řízení“). Žalovaná částka sestává ze zadostiučinění za nemajetkovou újmu způsobenou

žalobci zásahem do jeho osobní cti, vážnosti a dobré pověsti posuzovaným trestním stíháním ve výši 4 742 000 Kč, ze zadostiučinění za nemajetkovou újmu z nepřiměřené délky posuzovaného trestního stíhání ve výši 110 250 Kč, z náhrady ušlého zisku ve výši 2 552 941 Kč v podobě rozdílu mezi jeho příjmem v letech 2014 až 2018 a hrubým příjmem primátora hlavního města Prahy a konečně z náhrady nákladů na obhajobu ve výši 195 876,30 Kč.

2. Obvodní soud pro Prahu 2 jako soud prvního stupně rozsudkem ze dne 14. 2. 2024, č. j. 46 C 90/2021-390, vyloučil nárok na náhradu škody v podobě vynaložených nákladů na obhajobu ve výši 195 876,30 Kč k samostatnému řízení (výrok I), uložil žalované povinnost zaplatit žalobci částku 763 938 Kč (výrok II), žalobu co do částky 6 641 253 Kč zamítl (výrok III) a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení (výrok IV).

3. Soud prvního stupně vyšel z následujících skutkových zjištění. Proti žalobci a dalším spoluobviněným bylo usnesením Policie České republiky ze dne 26. 3. 2013, č. j. ÚOOZ-2087/TC-2012-292100, zahájeno trestní stíhání pro spáchání zločinu porušení předpisu o pravidlech hospodářské soutěže dle § 248 odst. 2 a odst. 4 písm. a) zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, v jednočinném souběhu se zločinem porušení povinnosti při správě cizího majetku dle § 220 odst. 1 a 3 trestního zákoníku, kterých se měl žalobce dopustit jako radní hlavního města Prahy. Toto usnesení bylo žalobci a dalším spoluobviněným doručeno policisty v budově magistrátu před schůzí rady města. Žalobce byl politicky exponovanou osobou v pozici prvního náměstka primátora a následně v pozici primátora hlavního města Prahy s protikorupčním programem. Trestní stíhání tedy žalobce jako politika znevěrohodnilo a vedlo až k jeho vyloučení z politické strany a ukončení politické kariéry a návratu k civilnímu povolání a poklesu příjmů. Rozpadl se jeho partnerský vztah a po navázání nového musel řešit hrozbu uložení povinnosti k náhradě škody. Trestní stíhání bylo značně medializováno. Soud prvního stupně zjistil průběh posuzovaného trestního řízení s tím, že žalobce byl po dvou nepravomocných odsuzujících rozsudcích k podmíněnému trestu odnětí svobody, které byly na základě odvolání zrušeny Vrchním soudem v Praze, podruhé s příkazem ke změně rozhodujícího senátu, nakonec obžaloby rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 13. 3. 2020, který nabyl právní moci dne 13. 5. 2020, zproštěn dle § 226 písm. b) zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád). Řízení bylo vedeno proti 14 obviněným, byly v něm (jako klíčové důkazy) vypracovány a doplňovány znalecké posudky, byla podána řada stížností ohledně postupu orgánů činných v trestním řízení a námitek podjatosti a jedna z procesních otázek byla řešena i před Ústavním soudem (nařízení projednat věc v jiném složení senátu). V průběhu trestního řízení soudce neoprávněně pozměnil obsah protokolů z hlavních líčení způsobem měnícím význam provedených výslechů, což vedlo ke zrušení prvních dvou odsuzujících rozsudků a teprve po změně senátu a opravení obsahu protokolů byl žalobce obžaloby zproštěn. Trestní stíhání žalobce trvalo od 26. 3. 2013, kdy mu bylo doručeno usnesení o zahájení trestního stíhání, až do právní moci zprošťujícího rozsudku dne 13. 5. 2020, tedy cca 7 let a necelé 2 měsíce. Žalobce byl ohrožen uložením trestu odnětí svobody v délce 2 až 8 let a možným uložením povinnosti k náhradě škody hlavnímu městu Praze ve výši kolem 20 milionů Kč. Dále soud prvního stupně zjistil, že ve věci vedené u něj pod sp. zn. 26 C 101/2021 týkající se totožného trestního stíhání, ale jiného poškozeného, bylo poškozenému přiznáno zadostiučinění ve výši 550 000 Kč, trestní stíhání trvalo 7 let a 2 měsíce, poškozenému hrozil trest odnětí svobody v rozpětí 2 až 8 let a nepotvrdilo se původní podezření orgánů činných v trestním řízení, že trestný čin spáchal. Poškozený byl dlouhodobě veřejně činnou osobou, starostou městské části Praha 8, členem zastupitelstva hlavního města Prahy a náměstkem primátora pro dopravu. Trestní stíhání mělo vliv na ukončení jeho politické kariéry. Ve věci vedené u soudu prvního stupně pod sp. zn. 10 C 89/2021 se rovněž jednalo o totožnou trestní kauzu jiné

spoluobviněné žalobce, které bylo přiznáno zadostiučinění ve výši 500 000 Kč a která byla stíhána po stejnou dobu pro tentýž zločin, v řízení došlo nestandardnímu doručení usnesení o zahájení trestního stíhání a k rozsáhlé manipulaci s přepisy protokolů z hlavních líčení v neprospěch obžalovaných, což poškozená vnímala úkorně. Trestní stíhání zasáhlo do jejího psychického stavu (nespavost, úzkostné stavy, deprese a psychiatrická léčba), k čemuž se přidaly další zdravotní komplikace. V rámci medializace trestního řízení byla poškozená zmiňována jménem i obrazem, rodina ji podporovala, ale v době zahájení trestního stíhání jí zemřel otec. V profesní sféře byla nucena omezit svoji aktivitu ekonomky společnosti, kterou od devadesátých let vedla, a rovněž se trestní stíhání projevilo v její politické činnosti, neboť bylo používáno v politickém boji v zastupitelstvu. Byla zasažena její čest, důstojnost a osobní život, byla negativně vnímána veřejností, což vedlo k omezení volnočasové aktivity. Ve věci vedené u soudu prvního stupně pod sp. zn. 29 C 207/2017 byl poškozený, kterému bylo přiznáno zadostiučinění ve výši 1 021 250 Kč, stíhán pro trestný čin zjednání výhody při zadávání veřejné zakázky při veřejné soutěži a veřejné dražby dle § 256 odst. 1 odst. 2 písm. a) odst. 3 trestního zákona v souběhu s trestným činem zneužití pravomoci úřední osoby dle § 329 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku spáchané ve spolupachatelství, kterých se měl dopustit ve funkci primátora města Přerov. Poškozený byl významným politikem, senátorem a primátorem statutárního města. Došlo u něj k zásahu do práva na osobní, profesní, rodinný a společenský život a k poškození jeho cti a dobré pověsti v očích veřejnosti v místě bydliště, ale i jako osoby veřejně činné. Trestní stíhání trvalo 5 let a 3 měsíce. Trestní stíhání mělo vliv na jeho politickou kariéru, neboť mu s ohledem na stanovky politické strany zabránilo kandidovat do Senátu. Podáním ze dne 14. 9. 2020 uplatnil žalobce svůj nárok na náhradu škody a nemajetkové újmy u žalované, která mu v zákonem stanovené lhůtě poskytla omluvu a peněžitě zadostiučinění v celkové výši 1 019 673,70 Kč (tj. 258 000 Kč jako zadostiučinění za nemajetkovou újmu způsobenou mu trestním stíháním, které neskončilo jeho odsouzením, 64 750 Kč jako zadostiučinění za nepřiměřenou délkou posuzovaného trestního řízení a 696 923,70 Kč jako náhradu nákladů na obhajobu).

4. Po právní stránce vyšel soud prvního stupně ze zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „OdpŠk“ nebo „zákon č. 82/1998 Sb.“), a uzavřel, že žaloba je částečně důvodná.

5. Ve vztahu k nároku na zadostiučinění za trestní stíhání, které nevyústilo v odsouzení, soud prvního stupně uzavřel, že takový nárok žalobci vznikl, nicméně žalovanou poskytnutou omluvu a peněžitě zadostiučinění ve výši 258 000 Kč nepovažoval s přihlédnutím k okolnostem věci za dostačující. Soud prvního stupně vyšel z délky posuzovaného trestního stíhání (7 let a necelé 2 měsíce), z povahy trestní věci (žalobce byl ohrožen uložením trestu odnětí svobody v délce 2 až 8 let a možným uložením povinnosti k náhradě škody hlavnímu městu Praze ve výši kolem 20 milionů Kč, trestní stíhání se týkalo hospodářských trestných činů a v souvislosti s výkonem politických funkcí žalobcem bylo spojeno s vysokou mírou společenského odsouzení), dopadů do osobnostní sféry žalobce (trestní stíhání žalobce jako politika znevěrohodnilo a vedlo až k jeho vyloučení z politické strany, ukončení politické kariéry a návratu k civilnímu povolání s poklesem příjmů a k rozpadu tehdejšího partnerského vztahu) a dalších okolností vzniku újmy (nestandardní způsob doručení usnesení o zahájení trestního stíhání, nepřípustná úprava protokolů o hlavním líčení soudcem, dvojí nepravomocné odsouzení). Poté provedl soud prvního stupně porovnání věci žalobce se srovnatelnými případy vedenými u něj a uzavřel, že ve věci vedené pod sp. zn. 26 C 101/2021 (přiznáno zadostiučinění ve výši 550 000 Kč) se sice jednalo o totožné trestní stíhání jiného poškozeného, který však nebyl na tak významném politickém postu jako žalobce, jehož jméno

a podoba tak byly medializovány více, navíc trestní stíhání se projevilo též v osobním a rodinném životě žalobce. I ve věci vedené pod sp. zn. 10 C 89/2021 (přiznáno zadostiučinění ve výši 500 000 Kč) se jednalo o totožné trestní stíhání jiné poškozené, která utrpěla navíc zdravotní újmu, u žalobce se však významněji projevilo v nemožnosti jeho dalšího politického působení. Ve věci vedené pod sp. zn. 29 C 207/2017 (přiznáno zadostiučinění ve výši 1 021 250 Kč) se rovněž jednalo o trestní stíhání spojené s výkonem vysoké funkce v komunální politice, poškozenému hrozil trest odnětí svobody ve stejném rozpětí, a trestní stíhání bylo o 2 roky kratší než u žalobce. Poškozený však byl na rozdíl od žalobce dlouholetým politikem a starší, byť u obou došlo v podstatě k likvidaci jejich politické kariéry. Za adekvátní zadostiučinění považoval soud prvního stupně částku 1 000 000 Kč, vzhledem k dílčímu plnění ze strany žalované ve výši 258 000 Kč, tedy žalobě z tohoto titulu vyhověl co do částky 732 000 Kč (správně má být uvedeno 742 000 Kč; poznámka Nejvyššího soudu) a co do částky 4 000 000 Kč žalobu zamítl.

6. Ohledně požadavku žalobce na zadostiučinění za nemajetkovou újmu z nepřiměřené délky posuzovaného řízení soud prvního stupně uvedl, že v posuzované řízení došlo k nesprávnému úřednímu postupu v podobě jeho nepřiměřené délky a žalobce tak má nárok na peněžité zadostiučinění, při jehož výpočtu vycházel z částky 15 000 Kč za rok a za první dva roky z částky poloviční, neboť délka posuzovaného řízení nebyla extrémní. Základní částka zadostiučinění řízení trvajících 7 let a 1 měsíc tedy činila 91 250 Kč. Tuto částku pak soud prvního stupně snížil o 15 % s ohledem na složitost věci (14 obviněných, vypracování a doplňování znaleckých posudků jako klíčových důkazů, podání řady stížností ohledně postupu orgánů činných v trestním řízení a námitek podjatosti s tím, že jedna z procesních otázek byla řešena i před Ústavním soudem) a o 10 % z důvodu instančnosti (řízení bylo vedeno na dvou stupních soudní soustavy, soud prvního stupně rozhodoval ve věci samé třikrát a odvolací dvakrát) a současně ji zvýšil (byť soud prvního stupně výslovně neuvedl, o kolik procent tak učinil, dle výsledné částky je zřejmé, že se jednalo o 20 %; poznámka Nejvyššího soudu) pro postup orgánů veřejné moci (pozměnění prepisů protokolů soudem, čímž bylo dosaženo odlišného skutkového a právního posouzení, a nedbání pokynu odvolacího soudu soudem prvního stupně po zrušení jeho rozhodnutí a nenapravení svých flagrantních pochybení, což vedlo k dalšímu zrušujícímu rozhodnutí). Důvod pro další modifikace pak soud prvního stupně neshledal, neboť žalobce se na délce řízení nijak nepodílel a význam předmětu řízení pro něj hodnotil jako standardní, neboť tento se současně domáhá i zadostiučinění za nemajetkovou újmu způsobenou mu trestním stíháním, které nevyústilo v jeho odsouzení, za které mu již byla (alespoň částečně) náhrada poskytnuta. Žalobci tak náleží zadostiučinění v celkové výši 86 688 Kč, z něhož již žalovaná uhradila částku 64 750 Kč, soud prvního stupně tedy žalobci přiznal zbývajících 21 938 Kč.

7. Ve vztahu k nároku na náhradu ušlého zisku dospěl soud prvního stupně k závěru, že v tomto případě není dána příčinná souvislost mezi posuzovaným trestním řízením a tím, že se žalobce po volbách v roce 2014 nestal primátorem hlavního města Prahy, žalobu v tomto rozsahu tedy zamítl.

8. K odvolání žalobce i žalované Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 26. 9. 2024, č. j. 58 Co 280/2024-421, změnil rozsudek soudu prvního stupně ve vyhovujícím výroku II o věci samé, pokud jím bylo rozhodnuto o částce 400 000 Kč tak, že žalobu o zaplacení částky 200 000 Kč zamítl, jinak rozsudek soudu prvního stupně v tomto výroku potvrdil; v zamítavém výroku III o věci samé, pokud jím bylo rozhodnuto o částce 2 641 253 Kč, ohledně částky 88 312 Kč potvrdil a ohledně částky 2 552 941 Kč jej zrušil stejně jako výrok IV o náhradě nákladů řízení a v tomto rozsahu věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

9. Odvolací soud vyšel ze skutkových zjištění soudu prvního stupně a ve vztahu k nároku na zadostiučinění za trestní stíhání, které neskončilo odsouzením poškozeného, shledal opodstatněnou námitku žalované, že při komparaci výše odškodnění byl kladen malý důraz na případy dvou spoluobžalovaných, u nichž byl shodný průběh trestního řízení (včetně nestandardního doručení usnesení o zahájení trestního stíhání a zásahů do obsahu protokolů), medializace věci i dopady do osobnostní sféry poškozených a jediným rozdílem bylo tehdejší postavení žalobce jako lídra TOP 09 na komunální úrovni a nejprve prvního náměstka a posléze primátora hlavního města Prahy, a naopak byl upřednostněn jiný případ. Dle odvolacího soudu se výše odškodnění žalobce měla odvíjet právě od dvou případů jeho spoluobviněných, neboť třetí případ považoval s ohledem na odlišné okolnosti za méně přílehavý. V tomto (třetím) případě se sice jednalo o obdobný charakter trestné činnosti, o veřejně známou osobu, ale poškozený před zahájením trestního stíhání vykonával 8 let funkci primátora města Přerova a 7 let funkci senátora. Jednalo se tak o osobu veřejně činnou i na celorepublikové úrovni, čemuž předcházela dlouhodobá politická činnost na nižších stupních. Naopak žalobce vykonával funkci primátora cca jeden rok, byť nelze přehlédnout rozdíl mezi postavením primátora statutárního města a hlavního města Prahy. V době skončení trestního řízení bylo poškozenému ve třetím případě 63 let, jeho možnosti obnovit v budoucnu svou politickou kariéru tak byly oproti žalobci, kterému bylo v době ukončení trestního řízení pouze 41 let, nepoměrně menší. S ohledem na tyto okolnosti považoval odvolací soud následky trestního stíhání pro politickou kariéru tohoto poškozeného za významně závažnější (i s přihlédnutím k tomu, že tam na rozdíl od žalobce, vykonával politickou činnost dlouhodobě) než v případě žalobce, u něhož s ohledem na jeho věk nelze následky považovat za zcela fatální. Z těchto důvodů s přihlédnutím k výši odškodnění spoluobžalovaných, kteří však vykonávali nižší funkce, považoval odvolací soud za odpovídající zadostiučinění v případě žalobce ve výši 800 000 Kč. Vzhledem k tomu, že žalovaná podala odvolání pouze ohledně částky 400 000 Kč, odvolací soud ve vztahu k tomuto nároku napadený rozsudek soudu prvního stupně ve vyhovujícím výroku částečně změnil a co do částky 200 000 Kč žalobu zamítl a ve zbylém rozsahu jej potvrdil.

10. Ohledně nároku na zadostiučinění za nemajetkovou újmu způsobenou nepřiměřeně dlouhým řízením se odvolací soud zcela ztotožnil s právním posouzením soudu prvního stupně a doplnil, že soud prvního stupně postupoval správně i pokud při stanovení výše zadostiučinění nezohlednil míru inflace od doby stanovení základních částek v roce 2011, neboť z konstantní judikatury Nejvyššího i Ústavního soudu vyplývá, že na přiměřenost výše základní částky nemá znehodnocení měny v důsledku inflace nebo změna kurzu měny vliv. Odvolací soud tedy zamítavý výrok rozsudku soudu prvního stupně na přiznání dalšího odškodnění za nepřiměřenou délku řízení ve výši co do napadené částky 88 312 Kč potvrdil.

11. Ve vztahu k nároku na náhradu škody ve formě ušlého zisku ve výši 2 552 941 Kč pak odvolací soud rozsudek soudu prvního stupně zrušil a v tomto rozsahu mu věc vrátil k dalšímu řízení, a to z důvodu neúplného právního posouzení.

II. Dovolání a vyjádření k němu

12. Rozsudek odvolacího soudu napadl žalobce (dále též „dovolatel“) dovoláním, a to v rozsahu změny vyhovujícího výroku II o věci samé rozsudku soudu prvního stupně a zamítnutí žaloby co do částky 200 000 Kč (týkající se nároku žalobce na zadostiučinění za nemajetkovou újmu způsobenou mu posuzovaným trestním stíháním), a v rozsahu potvrzení zamítavého výroku III o věci samé rozsudku soudu prvního stupně ohledně částky 88 312 Kč (týkající se nároku žalobce na zadostiučinění za nepřiměřenou délku posuzovaného trestního stíhání).

13. Žalobce především nesouhlasí s přisouzenou výší zadostiučinění za nemajetkovou újmu způsobenou mu posuzovaným trestním stíháním, jež skončilo jeho zproštěním od obžaloby, k čemuž vymezuje následující právní otázky:

a) Je při stanovení výše zadostiučinění přiznaného podle § 31a odst. 2 OdpŠk za nemajetkovou újmu způsobenou trestním stíháním, které skončilo zproštěním obžaloby nebo zastavením řízení, nutno vycházet z výše zadostiučinění v případech, které se s projednávanou věcí v podstatných znacích shodují?

Dle dovolatele se odvolací soud při řešení této otázky odchýlil od rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 16. 9. 2015, sp. zn. 30 Cdo 1747/2014, uveřejněného pod č. 67/2016 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, neboť vyšel z případů spoluobviněných žalobce, nikoliv však ze třetího případu pana Lajtocha (věc vedená u soudu prvního stupně pod sp. zn. 29 C 207/2017; poznámka Nejvyššího soudu), který žalobce považuje za případ srovnatelný, jak rozebral i v otázkách c) až f). V této souvislosti upozornil žalobce na věc jeho spoluobviněné Ing. Vorlíčkové (věci vedené u soudu prvního stupně pod sp. zn. 10 C 89/2021; poznámka Nejvyššího soudu), z jejíhož zadostiučinění odvolací soud vycházel, a uvedl, že rozhodnutí obecných soudů v její věci byla zrušena Ústavním soudem (nález Ústavního soudu ze dne 20. 11. 2024, sp. zn. II. ÚS 2241/24; poznámka Nejvyššího soudu), neboť mimo jiné Ústavní soud považoval její věc za srovnatelnou s věcí pana Lajtocha a přiznané zadostiučinění tedy nehodnotil jako dostatečné.

b) Má excesivní způsob jednání orgánů činných v trestním řízení vůči později obžaloby zproštěné osobě za následek větší rozsah nemajetkové újmy?

Dovolatel namítal, že obecné soudy dostatečně nezohlednily bezprecedentní selhání orgánů činných v trestním řízení představované nestandardním doručením usnesení o zahájení trestního stíhání a zejména zasahování soudce do obsahu protokolů o hlavním líčení (které se týkalo žalobce, jehož odpovědi byly pozměňovány, vedlo k jeho dvojitému nepravomocnému odsouzení a u ostatních spoluobviněných nebylo ve výši zadostiučinění dostatečně zohledněno), čímž se odchýlily od rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 3. 7. 2012, sp. zn. 30 Cdo 4280/2011. Dovolatel uvedl, že toto selhání hluboce otřásl jeho důvěrou v justici a spravedlnost, a upozornil na to, že rozhodnutí obecných soudů ve věci Ing. Vorlíčkové byla zrušena nálezem Ústavního soudu ze dne 20. 11. 2024, sp. zn. II. ÚS 2241/24, i z důvodu, že obecné soudy takové bezprecedentní selhání orgánů činných v trestním řízení dostatečně nezohlednily.

c) Je při stanovení výše zadostiučinění za nezákonné trestní stíhání nutno zohlednit délku jeho trvání?

Odvolací soud se dle dovolatele dostatečně nezabýval tím, jaký vliv měla na žalobce délka posuzovaného řízení, které bylo o dva roky delší než u pana Lajtocha, na což upozornil i Ústavní soud v nálezu týkajícím se Ing. Vorlíčkové, čímž se odvolací soud odchýlil od rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 27. června 2012, sp. zn. 30 Cdo 2813/2011.

Dále dovolatel vymezil otázky dle něj v rozhodovací praxi dovolacího soudu dosud neřešené, a to:

d) Způsobuje nezákonné trestní stíhání za závažnou hospodářskou trestnou činnost údajně spáchanou při výkonu politické funkce větší nemajetkovou újmu primátorovi hlavního města Prahy nebo senátorovi Senátu České republiky a primátorovi okresního města?

Dovolatel se domníval, že újma primátora hlavního města Prahy je větší, neboť se jedná o nejvyššího představitele jednoho ze 14 vyšších územních celků, tedy politicky významnější a mediálně sledovanější osobu.

e) Má delší politická kariéra později obžaloby zproštěné osoby, jejíž politická kariéra byla nezákonným trestním stíháním poškozena, za následek větší rozsah nemajetkové újmy?

Dovolatel uvedl, že délka politické kariéry není pro posouzení rozsahu újmy relevantním kritériem.

f) Má mladší věk později obžaloby zproštěné osoby, jejíž politická kariéra byla nezákonným trestním stíháním poškozena, za následek menší rozsah nemajetkové újmy?

K tomu dovolatel uvedl, že obnovit politickou kariéru po několika letech trestním stíhání je extrémně obtížné jak u mladého, tak u starého politika, věk poškozeného tedy opět není pro posouzení rozsahu újmy relevantním kritériem.

g) Je při stanovení výše zadostiučinění porovnáním se zadostiučiněním přiznaným ve srovnatelných případech třeba zkoumat, zda výše v minulosti přiznaného zadostiučinění byla opravdu dostatečná?

Dovolatel se domníval, že takové posouzení třeba je, neboť takto by byla případná nedostatečnost mechanicky přenášena i do dalších případů a v této souvislosti poukázal na část odůvodnění nálezu Ústavního soudu ve věci Ing. Vorlíčkové.

14. Ohledně výše zadostiučinění za nemajetkovou újmu způsobenou nepřiměřenou délkou řízení zformuloval žalobce otázku, zda základní částka 15 000 Kč za rok řízení, stanovená ve stanovisku občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 13. 4. 2011, sp. zn. Cpjn 206/2010, publikovaného ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 58/2011 (dále jen „Stanovisko“), má být valorizována či nikoliv. Žalobce zaujal názor, že základní částku valorizovat třeba je, neboť vývoj průměrné hrubé mzdy i inflace (zejména vysoká inflace v letech 2022 a 2023) demonstrují, že poměry České republiky se mění, a navrhoval její navýšení o kumulativní inflaci od dubna 2011. Žalobce tudíž navrhl, aby tuto otázku vyřešenou v judikatuře Nejvyššího i Ústavního soudu (viz nálezy Ústavního soudu ze dne 17. 8. 2021, sp. zn. III. ÚS 1303/21, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 9. 2019, sp. zn. 30 Cdo 1153/2019, a ze dne 18. 8. 2020, sp. zn. 30 Cdo 2184/2020, nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 10. 2020, sp. zn. 30 Cdo 1433/2020) dovolací soud posoudil jinak.

15. Žalobce závěrem navrhl, aby dovolací soud v napadeném rozsahu rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

16. Žalovaná ve svém vyjádření navrhla dovolání zamítnout nebo odmítnout a uvedla, že se odvolací soud dle jejího názoru v napadeném rozsudku držel ustálené judikatury Nejvyššího i Ústavního soudu a v rámci zákonných kritérií dospěl k rozhodnutí, které je spravedlivé a proporční okolnostem případu. Námitky žalobce se týkají především jeho nesouhlasu s výší přisouzeného zadostiučinění, přičemž takové námitky nepředstavují právní otázku v smyslu § 237 o. s. ř., neboť míra nemajetkové újmy a přiměřenost satisfakce jsou posuzovány individuálně v rámci volné úvahy soudu (respektující určitá kritéria), nikoli podle pevných právních norem. Nejvyšší soud ve své praxi opakovaně zdůrazňuje, že není třetí instancí ke korigování výše přiznaného zadostiučinění, pokud tato výše nebyla stanovena zjevně excesivně či v rozporu s právními předpisy či judikaturou. Odvolací soud správně srovnal

posuzovanou věc s obdobnými případy a zhodnotil všechny okolnosti posuzovaného trestního stíhání.

III. Přípustnost dovolání

17. Nejvyšší soud v dovolacím řízení postupoval a o dovolání rozhodl podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném od 1. 1. 2022 (viz čl. II. a XII. zákona č. 286/2021 Sb.), dále jen „o. s. ř.“.

18. Dovolání žalobce bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou, za splnění podmínek § 241 odst. 1 a 4 a § 241a odst. 2 o. s. ř. Nejvyšší soud se tedy dále zabýval tím, zda se jedná o dovolání přípustné.

19. Podle § 236 odst. 1 o. s. ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, jestliže to zákon připouští.

20. Podle § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu nebo která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

21. V první řadě se Nejvyšší soud zabýval nárokem na zadostiučinění na nemajetkovou újmu z nepřiměřené délky řízení, ohledně kterého dovolatel vymezil pouze otázku valorizace základní částky zadostiučinění za rok řízení s ohledem na inflaci. Tato otázka však přípustnost dovolání dle § 237 o. s. ř. založit nemůže, neboť při jejím řešení se odvolací soud od judikatury Nejvyššího soudu neodchýlil, pokud vyšel ze Stanoviskem dovozeného rozmezí základních částek za rok řízení (15 000 Kč až 20 000 Kč) a při stanovení základní částky přihlédl k individuálním okolnostem daného případu (srov. například rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. 4. 2013, sp. zn. 30 Cdo 1964/2012, a ze dne 29. 6. 2021, sp. zn. 30 Cdo 1388/2021, nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 6. 2013, sp. zn. 30 Cdo 3331/2012, ze dne 24. 3. 2021, sp. zn. 30 Cdo 1362/2020, ze dne 5. 10. 2021, sp. zn. 30 Cdo 2599/2021, a ze dne 3. 11. 2020, sp. zn. 30 Cdo 2481/2020, proti němuž podaná ústavní stížnost byla odmítnuta usnesením Ústavního soudu ze dne 25. 5. 2021, sp. zn. III. ÚS 3385/20, nebo žalobcem odkazovaná usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 9. 2019, sp. zn. 30 Cdo 1153/2019, a ze dne 18. 8. 2020, sp. zn. 30 Cdo 2184/2020, nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 10. 2020, sp. zn. 30 Cdo 1433/2020). Nejvyšší soud se totožnou otázkou věcně zabýval ve svém rozsudku ze dne 16. 1. 2025, sp. zn. 30 Cdo 2356/2024, v němž podrobně vysvětlil, že i nadále není důvodu přistupovat k valorizaci, neboť tak nečiní ve své nejnovější judikatuře ani samotný Evropský soud pro lidská práva, jehož rozhodovací praxe (resp. částky přiznávané poškozeným z různých států) byla jediným referenčním kritériem pro nastavení výše základní částky ve Stanovisku. Z části VI Stanoviska vyplývá, že základní částka 15 000 Kč až 20 000 Kč za první dva roky a dále za každý následující rok trvání nepřiměřeně dlouho vedeného řízení je obecně nastavena výrazně výše než 45 % toho, co za porušení předmětného práva přiznal ve věcech proti České republice Evropský soud pro lidská práva (srov. též rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 12. 2010, sp. zn. 30 Cdo 3269/2009, nebo ze dne 29. 11. 2012, sp. zn. 30 Cdo 384/2012). Nejvyšší soud tudíž nevyhověl požadavku žalobce, aby uvedenou otázku vyřešil jinak, neboť neshledal žádný důvod se od své dosavadní judikatury odchýlit, a to ani s ohledem na žalobcem předestřenou argumentaci. Tento závěr Nejvyššího soudu pak akceptoval i Ústavní soud (srov. nálezy Ústavního soudu ze dne 17. 8. 2021, sp. zn. III. ÚS 1303/21, nebo usnesení Ústavního soudu

ze dne 15. 11. 2023, sp. zn. IV. ÚS 2459/23, nebo ze dne 15. 5. 2024, sp. zn. II. ÚS 252/24). Dovolací soud proto dovolání žalobce v této části (ohledně dovoláním napadené části nároku na zadostiučinění za nemajetkovou újmu způsobenou nepřiměřeně dlouhým řízením) podle § 243c odst. 1 o. s. ř. odmítl.

22. Pokud pak jde o nárok na zadostiučinění za nemajetkovou újmu způsobenou posuzovaným trestním stíháním, které vyústilo ve zproštění žalobce od obžaloby, formuloval sice žalobce sedm otázek, které jsou však vzájemně úzce provázané a vychází z jeho nesouhlasu s přiznanou výší peněžitého zadostiučinění a se způsobem jejího určení. Jde-li o způsob určení přiměřeného zadostiučinění za újmu způsobenou trestním stíháním, které nevyústilo v odsouzení poškozeného, je dovolání přípustné, neboť při řešení této otázky se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe Nejvyššího soudu.

IV. Důvodnost dovolání

23. Dovolání je důvodné.

24. Podle § 31a odst. 1 OdpŠk bez ohledu na to, zda byla nezákonným rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem způsobena škoda, poskytuje se podle tohoto zákona též přiměřené zadostiučinění za vzniklou nemajetkovou újmu. Podle odst. 2 se zadostiučinění poskytne v penězích, jestliže nemajetkovou újmu nebylo možno nahradit jinak a samotné konstatování porušení práva by se nejevilo jako dostačující. Při stanovení výše přiměřeného zadostiučinění se přihlédne k závažnosti vzniklé újmy a k okolnostem, za nichž k nemajetkové újmě došlo.

25. Nejvyšší soud ve svém rozsudku ze dne 27. 6. 2012, sp. zn. 30 Cdo 2813/2011, publikovaném pod č. 122/2012 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, dospěl k závěru, že zadostiučinění za nemajetkovou újmu způsobenou trestním stíháním, které neskončilo pravomocným odsuzujícím rozsudkem, se poskytuje podle § 31a odst. 2 OdpŠk, což je norma s relativně neurčitou hypotézou, jež přenechává soudu, aby podle svého uvážení v každém jednotlivém případě vymezil sám hypotézu právní normy ze širokého, předem neomezeného okruhu okolností. Soudy při stanovení formy či výše zadostiučinění za takovou újmu vychází (1) z povahy trestní věci, (2) z délky trestního stíhání a především (3) z dopadů trestního stíhání do osobnostní sféry poškozené osoby. Posledně zmíněné kritérium spočívající v posouzení následků způsobených trestním řízením v osobnostní sféře poškozené osoby přitom umožňuje zohlednění individuálních následků trestního stíhání v osobnostní sféře poškozené osoby, jež mohou být umocněny či zmírněny v důsledku objektivních skutečností daného případu formulovaných pod body 1 a 2. Nejvyšší soud se ve zmíněném rozsudku rovněž vyjádřil k tomu, k jakým dalším okolnostem, vedle shora uvedených kritérií, je třeba při stanovení formy a výše zadostiučinění přihlédnout (jedná se např. o okolnosti vztahující se k vlastnímu zahájení trestního stíhání či k jeho průběhu nebo o požadavek na to, aby forma a případná výše zadostiučinění nebyly v rozporu s obecně sdílenou představou spravedlnosti), a uzavřel, že „v konečném důsledku musí výše soudem přiznaného zadostiučinění odpovídat výši přiznaného zadostiučinění v případech, které se v podstatných znacích (poměřovaných zejména s ohledem na uvedená kritéria) shodují. Jinak vyjádřeno, výše přiznaného zadostiučinění by se neměla bez zjevných a podstatných skutkových odlišností konkrétního případu podstatně odlišovat od zadostiučinění přiznaného v případě skutkově obdobném. Významnější odchylka je v tomto směru možná jen tehdy, bude-li též soudem řádně a přesvědčivě zdůvodněna. K obdobnému závěru dospěl Nejvyšší soud i v rozsudku ze dne 26. 11. 2013, sp. zn. 30 Cdo 3870/2012.

26. Stejný názor byl vysloven i v pozdějším rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 16. 9. 2015, sp. zn. 30 Cdo 1747/2014, publikovaném pod č. 67/2016 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, jenž doplnil, že neshledá-li soud takový případ, který by se v podstatných znacích shodoval s projednávanou věcí, je třeba provést srovnání s jinými druhy náhrad (odlišné) nemajetkové újmy a uvést podstatné společné a rozdílné znaky a v odůvodnění rozhodnutí vysvětlit, jakým způsobem se tyto společné a rozdílné znaky promítly do výše stanoveného zadostiučinění. Nebude-li pak možné postupovat ani podle jiného typu náhrady nemajetkové újmy, bude třeba stanovit přiměřené zadostiučinění v takové výši, která bude odpovídat ekonomické realitě České republiky a tomu, co by obecně bylo vnímáno jako spravedlivé (např. s ohledem na cenovou úroveň nebo výši průměrné mzdy). Nejvyšší soud pak v citovaném rozhodnutí zdůraznil, že je primárně na žalobci, aby zvolil přesvědčivé srovnání, neboť bez něj zpravidla nebude možno učinit závěr, že právě žalobcem požadovanou částku (nebo i jakoukoliv jinou) lze považovat za přiměřené zadostiučinění, s tím, že byť požadavek srovnání výše žalované částky s jinými případy odškodnění primárně tíží žalobce, je nepochybně i v zájmu žalované, aby obdobně soudu předestřela srovnání s případy, kde nebylo poškozenému přiznáno zadostiučinění v penězích vůbec anebo bylo přiznáno v nižší než požadované částce. Z těchto závěrů vychází i rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. 9. 2019, sp. zn. 30 Cdo 1198/2018, jenž navíc zdůraznil, že kromě povinnosti žalobce přesvědčivé srovnání provést a vhodnosti, aby tímto způsobem své argumenty o nedůvodnosti požadavku žalobce podpořila i žalovaná, je žádoucí, aby i soud provedl srovnání s jinými obdobnými případy, které jsou mu známy z jeho činnosti a s nimiž účastníky řízení před vydáním rozhodnutí seznámí.

27. Dále Nejvyšší soud vychází ustáleně ze závěru, že státu lze přičíst k tíži excesivní způsoby jednání orgánů činných v trestním řízení, které mohou mít za následek větší rozsah nemajetkové újmy později obžaloby zproštěné osoby (srov. například rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 3. 7. 2012, sp. zn. 30 Cdo 4280/2011).

28. V projednávané věci odvolací soud (jenž se ztotožnil se skutkovými závěry soudu prvního stupně) zjistil rozhodné skutkové okolnosti posuzovaného trestního stíhání i jeho dopady do osobnostní sféry žalobce včetně toho, že v průběhu posuzovaného trestního stíhání došlo k nestandardnímu postupu policejního orgánu při doručení usnesení o zahájení trestního stíhání žalobci jako jednomu z obviněných, který přispěl k medializaci případu (usnesení bylo doručeno policisty v budově magistrátu před schůzí rady města, již byl žalobce tehdy členem), a dále v řízení před soudem se soudce dopustil neoprávněného pozměnění obsahu protokolů z hlavních líčení způsobem měnícím význam provedených výslechů, což vedlo ke zrušení prvních dvou odsuzujících rozsudků a teprve po změně senátu a opravení obsahu protokolů byl žalobce obžaloby zproštěn. Dále soud prvního stupně zvažoval tři případy zadostiučinění za stejný druh újmy, které považoval za srovnatelné s případem žalobce, a zjistil u nich nejen výši přiznaného zadostiučinění, ale i rozhodné okolnosti daných případů, které ke stanovení zadostiučinění vedly (dva případy se týkaly spoluobviněných žalobce a jeden pak jiného případu rovněž politicky činné osoby, kde bylo přiznáno zadostiučinění ve dvojnásobné výši oproti případům spoluobviněných) a stanovil dle něj přiměřenou výši zadostiučinění odpovídající třetímu případu, aniž by se však podrobněji zabýval tím, že v posuzované věci došlo k výše zjištěným excesům v postupu orgánů činných v trestním řízení, které byly dle skutkových zjištění při stanovení přiměřeného zadostiučinění zohledněny jen ve věci vedené u soudu prvního stupně pod sp. zn. 10 C 89/2021, aniž pak bylo zjišťováno, jak konkrétně se tyto excesy (zejména manipulace s obsahem protokolů) poškozené v dané věci dotýkaly, tedy zda i u ní vedly ke dvojímu nepravomocnému odsouzení jako u žalobce. Odvolací soud pak poslední případ za zcela srovnatelný nepovažoval a při stanovení přiměřeného zadostiučinění se tedy přiklonil k případům

spoluobviněných žalobce, byť zdůraznil vyšší politickou funkci žalobce, a přiznané zadostiučinění o 200 000 Kč snížil. Z tohoto důvodu pak zcela logicky nepřihlížel k tomu, že trestní stíhání v tomto třetím případě (jenž ke srovnání nepoužil) bylo o dva roky kratší než posuzované trestní stíhání.

29. Odvolací soud se tudíž při svém právním posouzení výše uvedenými závěry judikatury Nejvyššího soudu zcela neřídil, neboť se zejména dostatečně nezabýval vlivem excesivních postupů orgánů činných v trestním řízení na intenzitu nemajetkové újmy žalobce a tím, zda takové okolnosti nastaly a byly v přiznaném zadostiučinění náležitě zohledněny i v případech které použil ke srovnání. Ne zcela adekvátní pak byl i postup odvolacího soudu, jenž naprosto odhlédl od posledního případu použitého ke srovnání soudem prvního stupně, ačkoliv sám připustil, že v určitých směrech oba případy srovnatelné jsou, neboť výše zmíněná judikatura Nejvyššího soudu nevyžaduje nalézt případy zcela totožné (což ani možné není), ale ukládá identifikovat případy podobné a pomocí srovnání jejich jednotlivých znaků a posouzení, v čem se shodují a v čem nikoliv (tj. zda a v jakém ohledu byla újma v posuzované věci vyšší či nižší než v případě použitém ke srovnání), pak stanovit přiměřené zadostiučinění, a to na základě zhodnocení shodných a rozdílných znaků obou případů. Teprve po takovém řádném srovnání se pak lze zabývat tím, zda není výsledná výše zadostiučinění s ohledem na individuální okolnosti dané věci v rozporu s obecně sdílenou představou spravedlnosti, jak ukládá výše citovaná judikatura, čímž by došlo k eliminaci přenosu „nespravedlivé výše dříve přiznaného zadostiučinění“ do nově posuzovaných případů, jak se v rámci dovolání obává žalobce.

30. K obdobnému závěru dospěl i Ústavní soud ve svém nálezu ze dne 20. 11. 2024, sp. zn. II. ÚS 2241/24, ve věci vedené u soudu prvního stupně pod sp. zn. 10 C 89/2021, týkající se spoluobviněné žalobce, na němž (jako jednom ze dvou případů) odvolací soud založil svůj závěr o stanovení přiměřeného zadostiučinění. Ústavní soud v tomto nálezu totiž dospěl k závěru, že s ohledem na podobnosti obou případů nebyl důvod při stanovení přiměřeného zadostiučinění zcela pominout věc vedenou u soudu prvního stupně pod sp. zn. 29 C 207/2017 (třetí případ použitý ke srovnání soudem prvního stupně, jenž však odvolací soud ke srovnání již nepoužil) a dále, že obecné soudy dostatečně nezohlednily bezprecedentní selhání orgánů činných v trestním řízení spočívající v úmyslném manipulování s protokoly ze strany trestního soudce v neprospěch obviněných, který za to byl i kárně potrestán.

31. Právní posouzení odvolacího soudu je tudíž neúplné, a tedy nesprávné.

32. Domáhal-li se v této souvislosti žalobce po Nejvyšším soudu vyslovení obecného závěru, zda způsobuje trestní stíhání, které nevyústilo v odsouzení poškozeného, závažnější újmu primátorovi hlavního města Prahy nebo senátorovi a primátorovi statutárního města, nebo osobě s delší či kratší politickou kariérou, resp. mladší nebo starší osobě, požadoval tím, aby příslušné srovnání provedl Nejvyšší soud a nejednalo se tak o otázky, na něž by bylo možné dát obecně platnou odpověď, neboť jak vyplývá ze závěrů výše uvedené judikatury Nejvyššího soudu, při provádění srovnání je třeba hodnotit jednotlivé konkrétní dopady do osobností sféry jednotlivých poškozených, a to nejen samostatně, ale i v jejich souhrnu. Z tohoto důvodu tedy odpověď na otázku intenzity újmy u jednotlivých poškozených závisí i na dalších jedinečných okolnostech každého případu, např. na předchozí mediální známosti příslušné osoby či na konkrétních schopnostech a možnostech poškozeného obnovit svou politickou kariéru či se úspěšně věnovat jinému povolání.

33. Za situace, kdy bylo dovolání shledáno přípustným, se Nejvyšší soud ve smyslu § 242 odst. 3 věty druhé o. s. ř. zabýval i tím, zda ve věci existují zmatečnostní vady uvedené v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 o. s. ř., případně jiné vady řízení,

kteře mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Existenci takových vad však žalobce netvrdil a nepodávají se ani z obsahu soudního spisu.

34. Z výše uvedených důvodů Nejvyšší soud rozsudek odvolacího soudu podle § 243e odst. 1 o. s. ř. zrušil v napadené části jeho výroku, kterou byl změněn výrok II rozsudku soudu prvního stupně a žaloba byla co do částky 200 000 Kč zamítnuta, a věc mu v uvedeném rozsahu vrátil k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 o. s. ř.). Ve zbytém rozsahu pak bylo dovolání odmítnuto, jak je blíže uvedeno v odstavci 21 odůvodnění tohoto rozsudku.

35. Při novém projednání věci odvolací soud nárok žalobce nově posoudí (případně i na základě zopakovaného či doplněného dokazování), a to v souladu s výše uvedenou judikaturou Nejvyššího soudu, a pro účely stanovení výše přiměřeného zadostiučnění provede řádné srovnání posuzované věci s případy vykazujícími srovnatelné znaky a neopomene ani dostatečně zohlednit excesivním jednáním orgánů činných v trestním řízení ve vztahu k žalobci a jeho vliv na rozsah nemajetkové újmy žalobce.

36. Odvolací soud je v dalším řízení vázán právním názorem dovolacího soudu v tomto rozsudku vysloveným (§ 243g odst. 1 část první věty za středníkem o. s. ř. ve spojení s § 226 o. s. ř.).

37. O náhradě nákladů řízení včetně nákladů řízení dovolacího rozhodne soud v rámci nového rozhodnutí ve věci (§ 243g odst. 1 o. s. ř.).

P o u č e n í : Proti tomuto rozhodnutí není přípustný opravný prostředek.

V Brně dne 23. 9. 2025

L. S.

JUDr. David Vláčil v. r.
předseda senátu